

Bölüm 1

DÜNYANIN DURUMU

1.Dünya ekonomisi 2008 yılında, ABD Merkez Bankası FED'in eski başkanı Greenspan'ın "Yüzyılda bir görülen bir tsunami" diye tanımladığı, büyük bir krize girdi. 2008 krizi, genel olarak 80'lerin başından itibaren uygulamaya konan **neoliberal** ekonomi politikalarının ve emperyalist mali sermayenin bir saldırı-istila strateji olan "**küreselleşmenin**" iflası anlamına geliyordu. Aynı 30 yıllık canlı bir büyüme döneminin ardından 1974'teki "petrol krizinin" tetiklediği genel durgunluk ve krizin bir önceki "Keynesçi" iktisat politikalarının iflasına neden olması gibi. Oysa her iki iflastan önceki günlerde büyük sermayenin her düzeydeki sözcüleri, varolan tecrübeler, tedbirler, kurumlar ve "akılcılık" sayesinde artık "krizlerin olmadığı bir kapitalizm" çağına girildiğini ilan etmişlerdi..!

2008 krizi de dünya ekonomisinin geçmişte yaşadığı 1875 ve 1929 "büyük depresyonları" gibi bir "büyük depresyon" özelliği taşıyor. İlki 19. yüzyılda, ikincisi 20. yüzyılda yaşanmıştı; bu da 21. yüzyılın (belki de ilk) krizi... 2008 krizi, kapitalizmin çeşitli dönemlerde yaşadığı periyodik, ancak görece dar alanlarla sınırlı, kısa süreli ve düşük şiddetteki krizlerden farklı olarak bütün dünya ekonomisini sarsan, uzun süreli, derin etkileri olan (ve halen çeşitli iniş çıkışlarla süren) büyük bir kriz oldu.

2.1974'te başlayan genel durgunluğun derin bir kriz olduğunun en açık kanıtı, erken örneği Şili'de kanlı bir darbeye uygulamaya konan, yeni bir "sermaye birikim tarzını" zorunlu kılmasıydı. Böylesine değişimler nedenleri, koşulları, gereklilikleri, zorunlu uygulamaları ve sonuçları itibariyle toplumsal bir mücadelenin konusudur. Yani toplumsal sınıflar arasındaki güç ilişkileri büyük ölçüde değiştirilmeden, "düşman sınıfın" konumu, örgütlü gücü, sosyal ve ekonomik kazanımları köklü biçimde zayıflatılıp olabildiğince ortadan kaldırılmadan yeni bir sermaye birikim tarzının tam bir başarısından söz edilemez. Bu haliyle, sözü edilen değişiklik sermayenin emeğe karşı **dünya çapında** yönelttiği bir saldırı eşliğinde yürümek zorundadır.

Nitekim yeni birikim tarzının belirleyici başarıları, iki büyük "Batı demokrasisinde", ABD ve Birleşik Krallık'ta (Reagan ve Thatcher dönemleri) iki büyük grevin epeyce sert yöntemlerle bastırılması ve ardından gelen yasal sınırlamalarla elde edildi. (Hava Kontrolörleri Grevi-ABD; Madenciler Grevi-Birleşik Krallık) Aynı süreç Türkiye'de 1980 yılında 24 Ocak Kararları ve ardından 12 Eylül askeri darbesi ve diktatörlüğüyle başladı...

3.Uluslararası mali sermayenin sınıf çıkarları doğrultusunda, emeğe karşı zaman zaman askeri-polisiye zor yöntemlerini de devreye sokarak ilerleyen **neo-liberal saldırısı**, dünya çapındaki icraatını "**küreselleşme**" stratejisiyle sürdürdü. Küreselleşme, sağlıklı solların liberallerin iddia ettiği gibi bir "enternasyonalizm" projesi değil, sermayenin hareketinin önündeki bütün "ulusal" engellerin ortadan kaldırıldığı, dünya çapında bütün kaynakların ve kamu mülkiyetinin özelleştirmeler yoluyla uluslararası burjuvaziye devredildiği bir sermaye ihracı, genişleme ve yayılma projesi; yani tam anlamıyla **emperyalist** bir projedir.

Bir "proje" olması nedeniyle de "doğal", "kaçınılmaz", "zorunlu" ve "engellenemez" bir süreç değil, aksine belirli sınıf çıkarları doğrultusunda, yani bazı toplum kesimleri lehine ve bazı toplum kesimleri aleyhine, seçilmiş, önemli ölçüde planlanıp düzenlenmiş sosyo-politik bir süreçtir. Bu nedenle temel amacı **artık değer sömürsünü** uluslararası planda, olabilecek en üst düzeye çıkartarak krizin temel nedeni olan "kâr oranlarının düşme eğilimini" tersine çevirmektir. Bu aynı zamanda emeğin yeni teknolojiler, iş örgütlenmeleri, işçi sınıfı içinde yaratılan rekabet, emek piyasalarının düzensizleştirilmesi, yeni çalışma biçimleri (esnek, yarım gün vb...) yoluyla daha ağır bir sömürüye açık biçimde "disiplin" altına alınması anlamına gelir. Üretim sermayesinin ülke içinde ve dışında yer değiştirerek, baskı rejimlerinin hüküm sürdüğü ülkelere, "ucuz emek cennetlerine", örgütsüzleştirilen işçi sınıfının düşük ücret dışında her türlü ekonomik ve sosyal haktan mahrum edildiği, özel yasalara

tabi “serbest bölgelere”, neredeyse hiçbir kısıtlayıcı engelle karşılaşmadan akması, artık değer sömürsünü artırma hedefi bağlamında ele alınmalıdır.

4.1980’lerden başlayarak uygulanan sermaye birikim tarzının en önemli niteliklerinden biri de “**finansallaşma**”dır. Krizin temelinde yatan “aşırı sermaye birikimi”nin yol açtığı sonuçların giderilmesi, sermayenin işlevsel kılınması ve elbette azalan kâr oranlarını yükseltmek amacıyla oluşturulan ve bütün ekonomik faaliyetlerin, adeta bir fetişe dönüştürülen “piyasalar” üzerinden okunmasına yol açan finansallaşmanın en önemli sonucu çok büyük miktarda bir “**hayali sermayenin**” ortaya çıkması olmuştur. Bu sermaye türünün çok önemli bir özelliği, gerçek üretim alanıyla bağının giderek kopması nedeniyle bir çeşit “karşılıksız çeke” dönüşmesidir. Sisteme “gazino kapitalizmi”, yani “kumarhane kapitalizmi” adının verilmesine yol açacak derecede kopan gerçek ve hayali sermaye ilişkisi, bu alanda gerçek üretim karşılığının **binlerce** katına ulaşmış kâğıtların “havada uçtuğu” akıl dışı bir ortam yaratmıştır.

2008’de patlayan “**finansal köpük**” böyle bir “köpük partisinin” ürünüdür. İşin burjuvazinin kötümser, yani daha akli başında temsilcilerini endişelendiren tarafı, yaklaşık olarak aynı sürecin, bu defa “krizden çıkmak” amacıyla yeniden işletilmeye başlanmasıdır. Sözünü ettiğimiz “akil insanların” endişelerini artıran bir diğer husus da krize karşı “bütün iktisadi araçların” kullanılmış olmasından dolayı bu derin krizin yeni bir evresinde elde kullanılacak bir aracın kalmamış olduğu düşüncesidir. 1974 krizinin ardından uygulanan neoliberal-küreselleşmecî stratejinin 2008’deki iflası, uluslararası sermayeyi, yeni dönemde hayatta kalabilme amacıyla gittikçe daha tehlikeli işlere yönelen bir anlamda “şuursuz” bir varlığa dönüştürecektir. Nitekim dünya ekonomisi ve siyasetindeki gelişmeler, giderek güçlenen milliyetçi eğilimler bu tehlikenin gerçek olduğu konusunda sayısız işaretler vermektedir.

5.Yukarıda sözü edilen “büyük bunalımlardan” (“depresyonlardan”) ilk ikisi inişli çıkışlı seyirler izleyerek yaklaşık 20’şer yıl sürdü ve emperyalizmin doğuşu, iki dünya savaşı, faşizm gibi dünya çapında büyük değişimlere, altüst oluşlara ve felakete neden oldu. Üçüncüsünün henüz 10. yılındayız! Tarih elbette tekerrürden ibaret değildir, ancak, ilk iki dünya krizinin yol açtığı ekonomik, politik ve toplumsal sonuçlar düşünülürken bu krizin de insanlığın geleceği açısından çok ciddi tehlikelere gebe olduğunu söylemeliyiz. Kısa dönemde doğrudan bir “dünya savaşına” yol açmayacak olsa da kapitalizmin bu büyük çaplı ve uzun süreli krizinin muhtemel tehlikeli sonuçlarına ilişkin pek çok dinamiğin harekete geçtiğini görüyoruz.

Ortaya çıkan önemli “alâmetlerden” biri emperyalist sistem içindeki “hegemonya” sorunudur. ABD hegemonyası, Vietnam Savaşı’nın da yenilgiyle sonuçlandığı 1970’lerin ortasında yaşanan dünya çapındaki genel durgunlukla birlikte görece bir gerileme sürecine girmiştir. Bu kuşkusuz, halihazırda, “mutlak” bir gerileme değildir. ABD emperyalizmi hâlâ yeryüzündeki en büyük ekonomik, siyasi ve askeri güçtür. Ancak bu gücün “büyüklüğü” bir yönüyle, henüz kendisiyle kıyaslanabilecek çapta bir başka rakip gücün veya güçlerin olmamasından kaynaklanmaktadır. Hegemonik bir gücün sadece iktisadi değil siyasi, askeri, ideolojik ve kültürel olarak da dünyaya kendi çıkarları doğrultusunda yön verebilecek, sistemin genel kurallarını belirleyebilecek bütünlüklü bir güce sahip olması gerekmektedir.

Ancak yine de var olan dinamikler ve bunların yol açtığı dünya çapındaki güçlü eğilimler ABD emperyalizmi açısından endişe vericidir. Örneğin ABD’nin 90’lı yıllardaki ve 2000’li yılların başındaki “liberal müdahaleciliği” hem Clinton döneminde hem de Bush’lar döneminde bütün özgüven gösterilerine rağmen gerçekte yükselmesi muhtemel rakip güçlerin önünün kesilmesi ve “küresel” dünyaya askeri yöntemlerle yeniden “nizam verme” amacını gütmekteydi. 2000’li yılların başında hazırlanan bir Amerikan Milli Strateji Belgesi’, dünyada hiçbir gücün iktisadi ve askeri olarak ABD’den daha güçlü olmasına izin verilemeyeceğini; bu bağlamda bütün enerji kaynaklarının ve geçiş yollarının denetim altına alınması gerektiğini söylüyordu.

6.1974’ten, özellikle de 90’lardan ve daha da ötesi 2008’den bugüne ele alırsak büyük çaplı bir bunalımın dünya-tarihsel koşulları önemli ölçüde değiştirdiğini söyleyebiliriz. Dünya artık ABD emperyalizmi için eskiden olduğu gibi istediği hemen her şeyi yapabileceği bir yer değildir. 90’ların “tek kutuplu dünya”, “ortak (emperyalist) müdahalecilik” ve ardından gelen “ABD’nin tek başına hâkimiyeti” projeleri başarı sağlayamamıştır. ABD’nin “Soğuk Savaş” dönemindeki “sadık” emperyalist müttefikleri artık eskisi kadar uysal davranışlar içinde değildir. Başta Almanya olmak üzere, AB emperyalizmi dünya siyasetine ilişkin önemli konularda kendi çıkarları doğrultusunda ABD stratejilerine karşı ayak

diremekte veya farklı yönelişlere girmektedir. Bunun yanı sıra az gelişmiş ve bağımlı da olsalar yeterli olduğunu düşündükleri ekonomik, siyasi, askeri olanaklara ve tarihsel altyapılara sahip birtakım bölgesel güçler, dünya ekonomik ve politik hiyerarşisi içinde kendi egemen sınıflarının ve devletlerinin daha yukarılara tırmanmalarını sağlayabilmek ve daha fazla pay alabilmek için ABD ile bölgesel rekabetlere girmektedir.

7. Ancak emperyalist ABD'nin dünya hegemonyası sorunu bunlarla sınırlı değil. "Küreselleşme"den ekonomik anlamda epeyce kazançlı çıkan bir dizi ülke ABD ile sıkı ekonomik bağlara sahip olsalar da dünyanın yeni koşullarında kendi farklılaşan çıkarlarına uygun daha bağımsız siyasi davranışlar ve ittifak arayışları içine girmektedirler. Bu farklılaşmada Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya'nın ayrı bir yeri vardır. Çin, kendi yüksek bürokrasisi eliyle bir "işçi devleti"nden dünyanın en büyük kapitalist devletlerinden birine dönüştürülmüştür! Ancak Çin'in muazzam ekonomik gelişmesi, büyük devlet gücü ve bir çeşit kapitalist planlamanın (Ne de olsa merkezi planlama geçmişi var!) sağladığı sonuçlarla da ilişkili olarak, "sıra dışı" bir nitelik kazanmış ve hegemonya mücadelesinde zaman içinde ABD'ye rakip emperyalist bir güce dönüşme olanaklarını yaratmaya başlamıştır.

Büyük çaplı sermaye ihracı, güçlenen bir teknoloji üreticisi durumuna gelmesi, uluslararası ekonomik projeleri (Yeni İpek Yolu vb.) ve girişimleri ile bölge ve dünya politikasındaki artan etkisi, ekonomik gücü sayesinde başta Afrika olmak üzere bazı "uzak" bölgelerde petrol, mineral vb. kaynakları, geniş tarım topraklarını kontrol edebilir hale gelmesi, hatta yer yer "kolonileşmesi" (yatırımlara paralel nüfus ihracı yoluyla) nedeniyle Çin'in büyük bir emperyalist güce dönüşme yolunda hızlı adımlar attığı görülmektedir. Nitekim ABD'nin başlattığı "ticaret savaşının" ve askeri stratejisini Uzak Doğu merkezli ve Çin'in engellenmesi hedefine uygun biçimde şekillendirmesi ilişkilerin bir emperyalist hegemonya mücadelesine evrilmeye başladığını göstermektedir.

Rusya ise, gerçek anlamda bir emperyaliste dönüşebilecek ekonomik bir güce sahip olmasa da, bölgesel planda (özellikle kendi "mücvir alanında" ABD'ye karşı kendi burjuva devlet çıkarları doğrultusunda bölgesel bir güç haline gelmiştir. Putin döneminde yeniden bir "dünya devletine" dönüşme hedefine yönelen Rusya, ABD için ciddi bir endişe kaynağıdır. Rusya'nın emperyalistleşme sürecindeki Çin'le girişebileceği (ekonomik işbirliğinin ötesindeki) stratejik işbirliği ABD'nin hegemonya gerilemesi sorununu daha da derinleştirecektir.

8-"Yeni dünya"nın şiddetlenen çelişkileri ve çeşitli güçlerin yeni konumlar kazanma ve kendilerine yer açma çabaları dünyayı giderek daha tehlikeli bir yer haline getirmektedir. Dünya ekonomisinin krizi, hem emperyalist devletlerin, hem de bölgesel etkisini artırmaya çalışan bazı bağımlı devletlerin askeri güçlerini artırma ve silahlanma çabalarına da hız vermiştir. 2. Emperyalist Savaş'ın mağlupları Almanya ve Japonya yaklaşık 70 yıllık bir "askeri sükunet" ve "pasifizm" döneminin ardından askeri güçlerini artırma yoluna girmeye başladılar. Bu gelişme ve hazırlıkların temel nedeninin dünya ekonomisinin içinde bulunduğu krizin yol açtığı, gittikçe şiddetlenen **rekabet** ve bu rekabetin koşullarını gerektiğinde zor ve tehdit yoluyla değiştirmek olduğu çok açıktır.

Her büyük kriz ekonomik, siyasi ve askeri güç mücadelelerini zorunlu kılar; kaynakların ve pazarların kontrol ve paylaşımı için verilen mücadeleleri şiddetlendirir. Krizler aynı zamanda dünya ekonomisinde **parçalanma** eğilimlerini de harekete geçirir. Yaklaşık 30 yıllık bir dönemin belirleyici kapitalist-emperyalist stratejisi olarak küreselleşmenin iflası, bugün tam tersi eğilimlerin güçlenmesine neden olmaktadır. Küreselleşme, aksi yöndeki bütün iddialara rağmen, karşılıklı bağımlılık sayesinde çelişkilerin yumuşadığı, emperyalistler arası savaş tehlikesinin ortadan kalktığı bir çeşit "ultra emperyalizme" veya emperyalizmin ortadan kalkmasına yol açmamıştır. Aksine emperyalizmin varlığı son yüz küsur yılda olduğu gibi, bütün varlık şartlarıyla son derece somut bir gerçektir. Bu durum, görece **kısa vadede** otomatik olarak bir dünya savaşına yol açmayacak olsa da, dolaylı yollardan ve şimdilik bir takım bölge savaşları veya "vekâletler" yoluyla bir dizi güç mücadelelerine ve kanlı hesaplaşmalara neden olacaktır. Bu tür mücadelelerin bir noktadan sonra büyük güçler arası doğrudan çatışmalara yol açma ihtimali küçümsenmemelidir.

9.Küreselleşmenin başlıca mimarı ABD'nin, 2008 Krizi'nin ardından küreselleşmenin başlıca "mağduru" durumuna geldiğini (Trump'ın ağzından) ilan etmesi boşa değildir. Kapitalist emperyalizmin engelsiz genişleme ve saldırı stratejisi olarak küreselleşme, kapitalizmin derin bir krize girmesi sonucu iflas etmeden önce, emperyalist sistemin en tepesindeki güçlere sağladığı "akıl almaz" kazançların

yanı sıra, daha geri ve bağımlı konumdaki bir dizi ülke burjuvazisine de uluslararası sermayeyle bütünleşme yoluyla güçlenme imkânı sağladı. Bu aynı zamanda küreselleşmenin **basitçe**, daha zayıf ve muhtaç durumdaki **ülkelere** “dayatılmış” bir zorunluluk olmadığını, esas olarak (kriz içindeki) yerli burjuvaziler açısından da gönüllü bir tercih olduğu anlamına gelmektedir. Türkiye de dahil bir dizi ülke, neo-liberal küreselleşme sürecine emperyalist ülke orduları tarafından değil, bizzat kendi ulusal-burjuva orduları yoluyla dahil edilmiştir!

ABD’de Trump’ın beklenmeyen zaferinin temel nedenlerinden biri “küreselleşme karşıtlığının” sağcı-aşırı sağcı seçmenler arasında ciddi bir güç kazanmasıdır. Bunun aynı zamanda Amerikan mali sermayesinin en azından bir bölümünün eğilim ve doğrudan çıkarlarının bir ifadesi olduğunu da söyleyebiliriz. Gelinen noktada, “sermayenin ABD’ye döndürülmesi” vb. söylemlerin dünya pazarının parçalandığı iki dünya savaşı arasındaki dönemin “içe kapanmacı” politikalarını çağrıştırmaları nedeniyle yol açtığı endişelerin pek de temelsiz olmadığı açıktır. Bugün kendisine sağladığı büyük güç ve imkânların yanı sıra, gelecek planları nedeniyle de küreselleşmenin en büyük savunucusu “Çin Halk Cumhuriyeti”dir.

10.Sözü edilen “dağılma-parçalanma” eğilimi, ekonomik ve siyasi olarak kapitalizmin “nihai zaferinin” simgelerinden biri olarak gösterilen AB saflarında da hız kazanmaya başlamıştır. “Ortak çıkarların” esas olarak egemen sınıfların çıkarları anlamına geldiği, üyeler arasındaki eşitsizliklerin giderek güç kazandığı, ağır bir kriz yaşayan batmış üyelere acımasız “kurtarma paketleriyle” en ağır şartları dayatan neo-liberal ekonomik ve sosyal politikaların yürürlükte olduğu AB’nin geleceği bugün giderek bir “bilinmezliğe dönüşmektedir. Üye ülkelerin bir bölümünde kendi krizlerini AB’nin ekonomik-mali-parasal kısıtlamalarından kurtularak çözüme eğilimi hız kazanmaktadır. Birleşik Krallık’ın Birlik’ten ayrılması (Brexit), İtalya ile yaşanan bütçe krizi, dağılma eğiliminin ciddiyetini ortaya koymuştur.

Neoliberal-küreselleşmeciler saldırı altında çok büyük kayıplara uğrayıp yoksullaşan, ağır bir gelecek endişesine kapılan, emekçilerin ve geçmişte sahip oldukları imkân ve itibarlarını giderek kaybeden orta sınıfların, yabancı düşmanlığı biçimini almış reaksiyoner bir tutumla en gerici, faşizan eğilimli, hatta neo-faşist siyasi hareketlere ve partilere yönelmeye başladılar. Bu aşırı sağ dalga Avrupa’da korkutucu bir hızla ve değdiği her şeyi gericileştirerek yayılmaktadır. Bugün başta en güçlüleri olmak üzere Avrupa’nın pek çok ülkesinde AB’den ayrılma yanlısı “neo-Bonapartist” ve neo-faşist partiler güçlü bir yükseliş süreci içindedir. Bu süreç aynı zamanda, küreselleşmenin sadece “üçüncü dünya” ülkelerine ve halklarına karşı geliştirilmiş bir saldırı stratejisi olmayıp saldırı hedefinin doğusu-batısı, kuzeyi-güneyi ile bütün dünya emekçilerinin ekonomik ve sosyal hak ve kazanımları olduğunu göstermektedir. Batı ülkelerindeki emekçilerin neo-liberalizmin ve küreselleşmeciliğin yol açtığı sonuç ve koşullara karşı çeşitli dönemlerde gösterdikleri tepkiler, (zaman zaman gerici biçimlerde) bunun işaretidir.

11.Sermayenin dizginsiz hâkimiyetinin yıkıcı sosyo-ekonomik ve politik etkileri, 2008 Krizi’yle daha da hızlanan bir süreçte bütün dünyada “yeni-Bonapartist” bir gericilik dalgasına yol açtı. Bugün şimdilik Filipinler’den başlayarak, Hindistan, Rusya, Türkiye, Macaristan, İtalya, Polonya, Brezilya ve hatta bir ölçüde Trump Amerika’sında bu tür bir rejimin çeşitli aşamalarda örneklerini görmekteyiz. Bu tür rejimler, kendi iç dönüşümleriyle veya neden oldukları toplumsal-politik sonuçlarla daha “geleneksel” Bonapartist rejimlerin veya faşizmin yolunu açma potansiyeline sahiptir.

12.Bütün bunlar, liberal iddiaların tersine, küreselleşmenin ve serbest piyasanın geçmişteki zaferinin “demokrasinin” nihai zaferi anlamına gelmediğini, serbest piyasa kapitalizminin doğal ve zorunlu sonucunun demokrasi olmadığını açık bir biçimde kanıtlamıştır. Ayrıca gelinen noktada “piyasanın gizli elinin” bütün sorunları çözmesi bir yana esas işlevinin emekçilerin ceplerini boşaltmak olduğu bir kez daha anlaşılmıştır. Her türlü devlet müdahaleliliğine karşıtlığıyla bilinen liberalizmin bu en “serbest piyasacı” döneminde, devlet müdahaleleri olmadan ayakta kalamayacağı gerçeği yeniden kanıtlanmıştır. 2008 Krizi’nin çok kısa sürede büyük bir yıkıma yol açmaması için yapılan devlet müdahaleleri iflas noktasına gelen dev şirketlerin devletler tarafından kurtarılması, devlet müdahalesinin ekonomik olarak da kapitalizm için yaşamsal önemini göstermiştir.

Son otuz küsur yıllık süreç ve ardından patlayan 2008 krizi, iddia edildiği gibi “tarihin sonunun” gelmediğini, aksine çok tehlikeli bir aşamaya girdiğini göstermiştir. Gelinen noktada “kapitalizmin nihai zaferi”nden söz etmek bir yana, insanlığın bugün karşı karşıya kaldığı asıl sorunun bir kez daha “Ya sosyalizm, ya barbarlık!” olduğu açıkça ortadadır

13. Neo-liberalizm ve küreselleşme, peşine katıp sürüklediği sosyal demokrasi ve daha sonra sosyal demokrasinin rolünü üstlenen “komünist” partiler sayesinde örgütlü işçi sınıfı hareketine ve genel olarak bütün emekçilere ciddi zararlar vermiştir. Bürokratik işçi devletlerinin yıkılmasının ardından ortaya çıkan ideolojik-politik yenilgi ve sosyalizm fikrinin ağır itibar kaybı, işçi sınıfının politik gücünde ve toplumsal “özgül ağırlığında” belirleyici bir gerilemeye neden olmuştur. Neo-Bonapartist ve neo-faşist gericiliğin bugünkü yükselişinde, emekçi sınıfların, özellikle örgütsüzleştirilmiş kesimlerinin bu gericiliğe destek verir hale gelmelerinde “**küreselleştirme**” sürecinin belirleyici bir etkisi olmuştur. İşçi sınıfı, çok daha büyük felâketlere maruz kalabileceği bir döneme bilinç ve örgütlenme düzeylerinde ciddi dezavantajlarla girmektedir.

Bugünkü gerici dalganın kullandığı demagojik söylemde, işsizlik kısılcısındaki yerli işçi sınıfının dışarıdan gelen ve patronlar tarafından ucuz işgücü olarak kullanılan göçmen işçilerle yaşadığı rekabet ve bu rekabetin istismarı önemli bir yer tutmaktadır. Farklı kültürlere mensup “yabancıların” yarattığına inanılan güvenlik sorunlarının, geleceğinden endişeli ve çok yönlü bir “güvensizlik” içindeki küçük burjuvaziye ve diğer “orta sınıfları” da yükselen gericiliğin etki alanına sokmaktadır.

14. Bu etki kuşkusuz kaçınılmaz değildir. Ancak devrimci umudun olmadığı durumlarda karşıdevrimci umutsuzluk güç kazanır. Bu gerçek, “**devrimci önderlik**” sorununu tarihin gündemine bir kez daha bütün ağırlığıyla oturtmaktadır. Ancak sorun tek başına bir “önderlik sorunu” ile sınırlı değildir. Yani burada sözü edilen “her şeyi hazır, ancak bir tek önderliği eksik” bir işçi sınıfı değildir. İşçi sınıfı sadece **devrimci siyaset** eksikliği anlamında değil, genel bir mücadele ve örgütlenme eksikliği sorunuyla da karşı karşıyadır. Devrimci sınıf mücadelesi ve bu mücadeleyi politik olarak yönlendirecek devrimci bir önderlik, işçi sınıfının farklı düzeylerdeki gündelik mücadeleleri, eylemleri ve bunların genelleşerek örgütlü ve kitlesel seferberliklere dönüşmesi temelinde ortaya çıkacaktır. Bu elbette bir genellemedir; toplumsal mücadelelerin bazı “tarihsel ilkeleri” olsa da her dönem için belirlenmiş bir “sırası” yoktur. Toplumsal mücadelelerin nasıl bir “sıçrama” ile hangi “aşamaya” geçeceği, nesnel koşullar, egemen sınıfların durumu, sınıfsal güç dengeleri ve bilinç, örgütlülük vb. öznel koşullar tarafından belirlenir. Bu durum bir önderliğin inşasının bir takım şablon ve kuru formüllerin ötesinde ancak maddi-toplumsal gerçekliğin, sınıf mücadelesinin yasalarının ve gereklerinin her dönemde doğru biçimde kavranmasıyla mümkün olduğunu işaret eder. “*Marksistler açısından mevcut durumun...kendine özgü niteliği, mevcut durumun taktiklerinin kendine özgü niteliğini belirlemelidir.*” (Lenin)

Tarihin gidişatını etkileyecek çaptaki toplumsal hareketlerin başlangıç aşamalarındaki “**kendiliğindenliği**”, örgütlü bir siyasi önderlik sorununun önemini azaltmak şöyle dursun, aksine böyle bir önderliğin rolünü çok kritik bir hale getirir. Dünümüz ve günümüz bu “kendiliğindenliği” yönetebilecek devrimci önderliklerin yokluğu, güçsüzlüğü veya aymazlığı nedeniyle “el değiştirmiş” veya “satılmış” devrimci karakterde büyük kitlesel mücadele örnekleriyle doludur.

Nesnel koşulların uygunluğuna karşın, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme düzeyinin geriliği, kapitalizmin krizinin devrimci sonuçlar vermesinin önündeki en büyük engeldir. Bu sorun aşılamadan hiçbir sorun aşılamaz. İşçi sınıfı bu temel sorunu ancak “kendi eylemi” ve örgütlenme mücadelesi içinde öğrenerek aşabilecektir. İşçi sınıfı “eylemi” olmadan veya işçi sınıfı eylemiyle gerçek bağlar kurulmadan hiçbir önderlik inşasından söz edilemez!

İşçi sınıfı hareketi diğer ezilen toplumsal kesimlerin karşısına ideolojik, politik ve örgütsel anlamda burjuvaziden bağımsız bir güç ve kurtarıcı olarak çıkmadığı veya tereddüt halindeki kesimleri gücüyle tarafsızlaştıramadığı ve iktidara yürüyemediği durumlarda kriz içindeki burjuvazinin karşı devrimci çözümlerine boyun eğmek zorunda kalır. Bu tarihte pek çok kez yaşanmış bir durumdur. Clara Zetkin’in, faşizmin, proletaryanın iktidarı alamaması nedeniyle ödediği bir bedel olduğuna dair sözü bu durumu veciz biçimde açıklar. Sonuç olarak Kapitalizmin krizinin bedelini mücadeleyi kaybeden sınıf ödeyecektir. Devrim ise, krizin bedelini burjuvazinin ödediği durumdur!

15. Gericiliğin dünya çapındaki yükseliş eğilimi, karşıt bir mücadele eğiliminin olmadığı anlamına gelmiyor. İşçi sınıfı ve emekçiler dünyanın pek çok yerinde bazen büyük çaplı kitlesel hareketlerle, çoğu zaman da daha yerel ve parçalı mücadelelerle, krizin bedelini kendilerine ödetmeyi hedefleyen kapitalist saldırıya karşı savaşıyorlar. Yakın geçmişte Latin Amerika’da, neo-liberal- küreselleşmeciler sermaye birikim tarzının yol açtığı yıkıma karşı ortaya çıkan, iktidarları deviren devasa kitle mücadelelerinden sonra, 2011’de Kuzey Afrika ve Batı Asya Arap devrimci yükselişinin etkilerinin

neredeyse bütün dünyayı etkilemesi tesadüf değildir. Ancak bu kitlesel mücadeleler, bağımsız ve devrimci bir sınıfsal öznenin ve siyasi bir önderliğin yokluğunda sonuçları itibarıyla gerçek potansiyellerinin çok altında kaldılar. Kitlesel mücadeleler, bazı durumlarda gerileyerek sönümlenirken, bazı durumlarda hiç de devrimci olmayan “sol” iktidarlara sonuçlandılar (Latin Amerika); veya devirdikleri gerici kılıklarda ortaya çıkan temsilcilerinin iktidarına dönüştüler. (Mısır, Tunus) Bazı devrimci kitle mücadeleleri ise, (Suriye, Libya vb. örneklerde olduğu gibi) bir kısmı emperyalizmin doğrudan desteğini alan örgütlü ve silahlı gerici güçler tarafından yollarından çıkarılarak “çalındılar”...

16.Günümüzün en belirgin özelliklerinden biri kapitalizmin dünya çapındaki krizinin şiddetlendirdiği uzlaşmaz çelişkiler temelinde bir “**devrim-karşı devrim diyalektiğinin**” güçlü biçimde ortaya çıkmasıdır. Bu diyalektik, tarihsel anlamda, geri çekilen bir devrimci dalgayı karşıdevrimci bir dalganın izlenmesi anlamına gelirken, bugünün dünya koşullarında, yaygın biçimde, her iki eğilimin de aynı rejime karşı, aynı zamanda ve aynı kitlesel mücadeleler içinde ortaya çıkması anlamına gelmektedir. Bu durumda daha güçlü, deneyimli, örgütlü, “geleneksel” ve silahlı olan, karşı tarafı etkisizleştirip devre dışı bırakırken hareketin yönünün ve niteliğini belirlemektedir. Bu “diyalektik”in başlıca örnekleri olarak 2011 Devrimleri’nin yaşandığı Arap ülkelerini ve bir ölçüde hükümete karşı protestoların fiilen faşist güçlerin denetimine girdiği Ukrayna örneğini gösterebiliriz.

Her iki eğilimin de “**biraradalığı**” devrimler konusunda ciddi kafa karışıklıklarına yol açmaktadır. Bu karışıklık temelinde ortaya çıkan belli başlı iki eğilim vardır. Bunlardan birincisi bu büyük çaplı kitle hareketlerinin birer devrim olmayıp “emperyalizmin bir takım bölgeleri ‘dizayn’ etmek için oynadığı bir oyun” olduğu yönünde genelde sol ve sağ milliyetçi eğilimdir. (Ki, bazı ülkelerdeki kapitalist ekonomik krizleri bile emperyalizminin bir tezgâhi olarak görürler!) Bunlar, ya doğrudan söz konusu rejimleri ideolojik ve politik olarak destekledikleri için (Mesela Türkiye’deki Baasçılar; bunlar için bir “kafa karışıklığından söz edilemez!) ya da epeyce solda oldukları halde, kitlelerin hedefindeki rejimleri (burjuva) sınıfsal karakterlerinden bağımsız olarak ele alıp emperyalizmi de esas olarak “devletler arası” bir olgu olarak gördükleri için salt “jeopolitik” bir bakış açısıyla soruna yaklaşanlardır.

Aynı “karışıklığın” karşıt tarafında ise, çok **genel** ve **soyut** bir “devrim” tanımlamasından yola çıkarak, rejimlere karşı mücadeleleri, güç ilişkilerindeki değişime, gelişmelerin seyrine ve demokratik-özgürlükçü taleplerle harekete geçen kitlelerin geri çekilişine bakmaksızın, sırf **rejim karşıtı** niteliklerinden dolayı “devrimin devam etmesi”, hatta neredeyse “sonsuz” bir devrim olarak görenler yer almaktadır. Oysa “devrim-karşı devrim diyalektiğinin bir sonucu olarak pek çok gerici rejim, en az kendisi kadar veya kendisinden tarihsel anlamda çok daha gerici güçlerin muhalefetiyle karşı karşıyadır. Bu durumu “devrimin başka biçim ve önderlikler altında devamı” olarak değerlendirmek, devrimcileri hiç istemedikleri halde emperyalizm, bölge gerici güçleri ve karşı devrimcilerle aynı çizgiye düşürecektir.

17.Büyük devrimci Troçki, Bir “devrimin en tartışma götürmez özelliğinin, kitlelerin tarihsel olaylara doğrudan müdahaleleri” olduğunu vurguladıktan sonra , “*Eski düzen onlar için artık katlanılamaz hale geldiğinde, kitleler kendilerini siyaset arenasından ayıran duvarları birer birer yıkarlar, geleneksel temsilcilerini yerlerinden ederler ve bu müdahaleleriyle yeni bir düzenin başlangıç ortamını yaratırlar*” der. Yine Troçki’ye göre bir “*Devrimin tarihi, her şeyden önce kendi kaderlerinin belirlendiği sahaya kitlelerin aniden dalmalarının öyküsüdür.*”

Kısacası Arap ülkelerinde kitlelerin neo-liberal polis rejimlerini ve iktidardaki kapitalist hanedanları devirmek amacıyla giriştikleri ayaklanmalar tartışılmaz bir biçimde “başlangıç halindeki” devrimlerdi. Ancak toplumun çok geniş kesimlerinin rejime karşı bazı ortak talep ve sloganların yanı sıra birbirinden farklı, hatta birbirleriyle çelişen talep ve sloganlarla “kendiliğinden” ayağa kalktıkları devrimlerin gidişatı ve kaderi (yine Troçki’nin deyişiyle) “siyasi arenada belirlenir.” Bu, devrimin kaderinin ve niteliğinin bir sonraki adımda “siyasi önderlikler” tarafından belirlendiği anlamına gelir. Kısacası “siyasi önderlik” sorunu bir devrimin geleceği açısından bir “hayat memet” sorunudur. Yukarıda sözünü ettiğimiz “devrim-karşıdevrim diyalektiği” burada ortaya çıkar. “Yeni bir toplumun başlangıç ortamları” olarak devrimin, bu yeni toplumu yaratmadan, sadece birer “politik devrim” olarak kaldıkları, demokratik-politik görevlerini tam olarak yerine getiremeden bir takım reformist önderliklerin veya eski düzenin “demokratik” temsilcileri eliyle “ehlileştirilip” sönümlendirildikleri örneklerin ötesinde, çok daha “trajik” biçimlerde tasfiye edildiği örnekler vardır. Bunlar yukarıda da belirtildiği üzere devrim süreçlerinin silahlı gerici güçler eliyle tersine çevrilmesi biçiminde ortaya çıkarlar.

Bu olgu bölgemizde “İslami gericilik” veya “İslamcı karşıdevrimler” olarak yaşanmaktadır. Bu konudaki en önemli ve ilk örneklerden biri tarihin en kitlesel devrimlerinden biri olarak başlayan ve şahıların devrildiği bir politik devrimin ardından İslami bir karşıdevrime dönüşen İran devrimidir. Çok önemli farkları olsa da özellikle Suriye'deki neo-liberal polis rejimine karşı mücadelede de benzer bir dönüşüm yaşanmıştır. Rejime karşı hemen her siyasi, mezhebi ve dini eğilimin içinde yer aldığı devrimci kitle hareketi, rejimin kanlı saldırıları ve önemli bir bölümü dış destekli ve örgütlü İslamcılarının silahlı müdahalelerinin ardından geri çekilmiştir. Kitlelerin bir bölümü emperyalist bir müdahalenin ve İslamcılarının iktidarı ele geçirmesinin yol açacağı sonuçların haklı endişeleriyle pasifize olurken, bir başka bölümü İslamcılarının elindeki bölgelerdeki birtakım “hayat üçgenlerinde” hem rejimin, hem de İslamcılarının baskısı altında direnişlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Suriye’de, özgürlük, demokrasi ve eşitlik talep eden halk hareketinin, Arap devrimci dalgasının geri çekilişinin ve İslamcılarının inisiyatifi ele geçirmesinin etkisiyle gücünü kaybetmesi ve mücadelenin emperyalizmin ve bölge gericiliklerinin müdahale ettiği kanlı ve kaotik bir iç savaşa dönüşmesi devrimin de sonu olmuştur. Devrimci özne ve önderlik sorunu Suriye örneğinde de bütün yakıcılığı ile önümüze çıkmıştır.

Burada vurgulanması gereken en önemli nokta, Tunus ve Mısır devrimlerinde, **işçi sınıfının** varlığının ve bu devrimlerde oynadığı görece önemli rolün, hazırlıklı bir devrimci siyasi önderliğin yokluğunda bile, mesela Suriye veya Libya’daki gibi bir kaos ve parçalanmayı önlemesidir. Mısır ve Tunus devrimleri, sonuçları ne olursa olsun işçi sınıfının toplumsal bir özne olarak varlığının önemini bir kez daha ortaya koymuşlardır.

18. Neoliberal-küreselleşmeci sermaye birikim tarzının, yarattığı eşitsizlik ve toplumsal yıkımlar nedeniyle yol açtığı gericilik İslam ülkelerinin çoğunda kendini “İslamcı” siyasi hareketler biçiminde ortaya koymuştur. İslamcı hareketler Batı’daki faşist veya faşizan “radikal sağ” hareketlerin İslam dünyasındaki muadilleridir. “Laik” ve gerici burjuva polis rejimlerinin, özellikle neo-liberal ekonomik dönüşümlere giriştikleri dönemlerde artan kitlesel yoksulluk ve memnuniyetsizliği camilerin çevresinde örgütlenmiş çeşitli yardımlaşma ve dayanışma ağlarıyla örgütleyen bu hareketler İslam dünyasında büyük bir güç kazanmıştır. Bu durum, gerici Bonapartist rejimlere karşı ortaya çıkacak devrimci kitle hareketlerinin süreç içinde birer karşı devrime dönüşmesi tehlikesine yol açmaktadır. Yukarıda vurguladığımız “devrim-karşı devrim diyalektiği”, rejim karşıtı mücadelelerin, devrimci sınıfsal bir öznenin (işçi sınıfı) ve devrimci bir siyasi önderliğin (devrimci sosyalizm) yokluğunda karşıt iki burjuva gericiliğinin siyasi çatışmasına dönüşmesine yol açmaktadır. Bunu engellemenin tek yolu devrimci sınıf mücadelesi ve devrimci bir önderlik inşasıdır.

Ancak bu yolla **toplumsal** mücadelelerde “**siyaset**” adına burjuva gericiliğinin iki kanadından birini desteklemek gibi devrimci olmayan bir tavra düşmekten kurtulur (Bu, ne yazık ki solun büyük bir bölümünü sarmış bir hastalıktır.) sınıf mücadelesini temel alan bağımsız ve devrimci bir **üçüncü gücün** inşasını sağlayabiliriz.

19. Birbiriyle farklılıklar taşımasına rağmen, Şili, Bolivya, Haiti, Lübnan, Hong Kong, Irak, İran ve Fransa önemli kitle seferberliklerine sahne olmaktadır. Bunlardan Şili’deki gösteriler büyük kitleselliği ve militanlığına rağmen hükümeti devirebilmiş değil. Bolivya’da darbeciler kitle hareketini şiddetle bastırılmış durumdadır. Eva Morales ve partisi ise darbeye karşı durmayıp kitle hareketini faşist hükümet karşısında çoktan yalnız bıraktı. Irak’ta işgale, yoksulluğa, yolsuzluklara karşı fedakârca mücadele eden kitlelerin talepleri, mezhepsel ayrımlarla zayıflıyor. İran’daki kitlesel protestolar ise, Amerikan saldırılarının ardından baskı altına alınmış durumda. Lübnan tarihinin en kitlesel ve en birleşik mücadelesi var. Ama hepsini belirleyen önderliklerin zayıflığı ve gerici veya reformist liderler tarafından manipüle edilmeleri, ya da baskıcı hükümetler tarafından şiddetle bastırılmaları.

20. Uluslararası bir sistem olarak kapitalizmin dünya çapındaki çok yönlü krizinin devrimci bir tarzda çözümü, kapitalizmi yıkabilecek tek sınıf olan proletaryanın uluslararası birlik, dayanışma ve mücadelesi ile mümkündür. Ancak **proletarya enternasyonalizmi** bir soyutlama veya ahlâki, duygusal bir olgu olarak kaldıkça, somut bir mücadele aracına dönüşmedikçe gerçek bir anlam taşımaz. Bu nedenle tek tek ülkelerdeki devrimci sınıf mücadeleleri birleştiren, bu mücadelelere uluslararası planda devrimci bir perspektif ve deneyimlerini sunan, burjuvazinin dünya çapındaki saldırısını püskürterek bir dünya devriminin yolunu açacak gerçek anlamda “**kitlesel bir enternasyonal**” inşa edilmeden kapitalizmin yeryüzünden silinmesi mümkün olmayacaktır. Enternasyonalizm geleneğini “Dördüncü Enternasyonal” biçiminde bugüne kadar gücü oranında

süzdürmüş olan devrimci Marksizmin bu konudaki deneyimleri bu inşa faaliyetine çok büyük katkılar sağlayacaktır.